

STENT QO'YISH

Raximberdiyeva Elmira Ilg'orbek qizi

Qo'qon Universiteti Andijon Filiali Tibbiyot Fakulteti

davolash ishi yo'nalishi talabasi

MAQOLA
MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 26.01.2026

Revised: 27.01.2026

Accepted: 28.01.2026

KALIT SO'ZLAR:

Stent qo'yish, stent
turlari, stent jarayoni,
stent o'rnatish
ko'rsatmalari.

Mazkur maqolada zamonaviy tibbiyotda keng qollanilayotgan stent qoyish usulining mohiyati, ahamiyati va klinik samaradorligi batafsil yoritilgan. Stent qoyishga olib keluvchi asosiy kasalliklar, arteroskleroz natijasida yuzaga keladigan kononar arteriyalar torayishi, uning klinik belgilari va asoratlari keng tahlil qilingan. Dori-darmon bilan davolash, reabilitatsiya va turmush tarzini o'zgartirish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan

Kirish

Zamonaviy tibbiyotda stent qo'yish — qon tomirlar, o't yo'llari, siydik yo'llari yoki boshqa toraygan kanallarning o'tkazuvchanligini tiklashda eng keng qo'llaniladigan muolajalardan biridir. Stent — bu maxsus metall yoki polimer materialdan yasalgan mayda silindrsimon to'r bo'lib, toraygan joyni kengaytirib, uning yana tiqilib qolishining oldini oladi.

Stent — bu qon tomirlari yoki ichki organlar o'tadigan yo'llarning torayib qolishini (stenoz) kengaytirish va ularni ochiq holatda ushlab turish uchun qo'llaniladigan maxsus metall yoki polimer halqasimon moslama. U zamonaviy kardiologiya, angiologiya, gastroenterologiya va jarrohlik sohalarida keng qo'llanadi.

Stentning asosiy vazifasi

Qon tomirlarining toraygan qismiga tayanch berish.

Qon oqimini tiklash va yurak mushagi ishemiyasini kamaytirish.

Organlar ichidagi yo'llarning yopilib qolishidan saqlash (o't yo'li, traxeya va b.).

Tromboz va infarkt xavfini kamaytirish

Stent qo'yishga sabab bo'ladigan asosiy kasalliklar

1. Yurak qon tomirlari (koronar arteriyalar) torayishi

Bu holat ateroskleroz tufayli yuzaga keladi. Qon tomir devorida xolesterin plaktalari to'planib, tomir bo'shlig'i torayadi. Natijada:

Ko'krak qisilishi (stenokardiya)

Nafas qisishi

Mushaklar va miya kislorod bilan ta'minlanmasligi kuzatiladi.

Stent turlari

Metall stentlar (Bare-metal stent — BMS):

Oddiy metall to'r ko'rinishidagi stent; arzon va o'rnatish oson, ammo qayta torayish xavfi yuqoriroq.

Dori bilan qoplangan stentlar (Drug-eluting stent — DES):

Maxsus dori moddasi bilan qoplangan bo'lib, tomir devorining qayta torayishiga to'sqinlik qiladi.

Erib ketadigan (bioresorbable) stentlar:

Organizmida vaqt o'tishi bilan eriydi; uzoq muddatli metall qolmasligi bilan afzallik beradi.

Stent qo'yish jarayoni

Jarayon angioplastika deb atalib, maxsus kateter yordamida amalga oshiriladi:

Bemor lokal yoki umumiy og'riqsizlantiriladi.

Son tomiri yoki bilak tomiri orqali kateter kiritiladi.

Toraygan joyga yetgach, stent shishiriladigan ballon yordamida kengaytiriladi.

Stent tomir devoriga mahkam joylashadi va qon oqimi tiklanadi.

Bemor 1–2 kun kuzatuv ostida bo'ladi. Stent qo'yish jarayoni

Jarayon angioplastika deb atalib, maxsus kateter yordamida amalga oshiriladi:

Bemor lokal yoki umumiy og'riqsizlantiriladi.

Son tomiri yoki bilak tomiri orqali kateter kiritiladi.

Toraygan joyga yetgach, stent shishiriladigan ballon yordamida kengaytiriladi.

Stent tomir devoriga mahkam joylashadi va qon oqimi tiklanadi.

Bemor 1–2 kun kuzatuv ostida bo'ladi. Stent qo'yish jarayoni

Jarayon angioplastika deb atalib, maxsus kateter yordamida amalga oshiriladi:

Bemor lokal yoki umumiy og'riqsizlantiriladi.

Son tomiri yoki bilak tomiri orqali kateter kiritiladi.

Toraygan joyga yetgach, stent shishiriladigan ballon yordamida kengaytiriladi.

Stent tomir devoriga mahkam joylashadi va qon oqimi tiklanadi.

Bemor 1–2 kun kuzatuv ostida bo'ladi. Stent qo'yish jarayoni

Jarayon angioplastika deb atalib, maxsus kateter yordamida amalga oshiriladi:

Bemor lokal yoki umumiy og'riqsizlantiriladi.

Son tomiri yoki bilak tomiri orqali kateter kiritiladi.

Toraygan joyga yetgach, stent shishiriladigan ballon yordamida kengaytiriladi.

Stent tomir devoriga mahkam joylashadi va qon oqimi tiklanadi.

Bemor 1–2 kun kuzatuv ostida bo'ladi.

Stent qo'ygandan keyingi tavsiyalar

Shifokor tavsiya qilgan antikoagulyant va antitrombotsitar dorilarni doimiy qabul qilish.

Qon bosimi, glyukoza va xolesterinni nazorat qilish.

Chekishni to'xtatish.

Yengil jismoniy faollik va to'g'ri ovqatlanish.

Reabilitatsiya dasturiga amal qilish.

Stent qo'ygandan keyingi tavsiyalar

Shifokor tavsiya qilgan antikoagulyant va antitrombotsitar dorilarni doimiy qabul qilish.

Qon bosimi, glyukoza va xolesterinni nazorat qilish.

Chekishni to'xtatish.

Yengil jismoniy faollik va to'g'ri ovqatlanish.

Reabilitatsiya dasturiga amal qilish.

Jarayon bosqichlari

Punksion kirish:

Son arteriyasi (femoral kirish) yoki

Bilak arteriyasi (radial kirish) orqali kateter kiritiladi.

Angiografiya: Toraygan qism aniqlanadi.

Ballon angioplastikasi:

Maxsus ballon shishiriladi va tomir devori kengaytiriladi Stentning afzalliklari

Jarrohlik operatsiyasiga nisbatan kam shikast yetkazadi.

Tiklanish davri juda qisqa.

Qon oqimini tez tiklaydi.

Infarkt va qon tomir tutilishi xavfini kamaytiradi.

Asoratlار

Erta asoratlار

Tomir ichida qon quyilishi

Tromboz

Arteriya dissektsiyasi

Aritmiya

Allergik reaksiya (kontrast modda sababli)

Jarayon davomiyligi:

15–40 daqiqa, murakkab holatlarda 1 soatgacha.

Bemorning tiklanishi:

Radial kirish bo'lsa — 4–5 soatda yurib ketish mumkin.

Femoral kirishda — 12–24 soat yotish talab qilinadi

Stent qo'ygandan keyingi davolash

Dori vositalari

Bemor odatda quyidagi dorilarni qabul qiladi:

Aspirin (doimiy)

Klopidogrel, Ticagrelor yoki Prasugrel (12 oy davomida)

Statinlar (xolesterinni pasaytirish uchun)

Qon bosimini boshqaruvchi dorilar

Antikoagulyantlar (zarurat bo'lsa)

Kech asoratlار

Restenoz — tomir devorining qayta torayishi

Stent trombozi — stent ichida tromb hosil bo'lishi

Qon bosimining o'zgarishi

Tomirning elastikligini yo'qotishi

Stent qo'ygandan keyingi davolash

Dori vositalari

Bemor odatda quyidagi dorilarni qabul qiladi:

Aspirin (doimiy)

Klopidogrel, Ticagrelor yoki Prasugrel (12 oy davomida)

Statinlar (xolesterinni pasaytirish uchun)

Qon bosimini boshqaruvchi dorilar
Antikoagulyantlar (zarurat bo'lsa)
Turmush tarzini o'zgartirish
Chekishdan voz kechish
Yog'li ovqatlarni kamaytirish
Qon bosimi va glyukozani nazorat qilish
Har kuni yengil kardio mashqlar
Stressdan qochish
Stent qo'llash natijalari
Ko'pchilik bemorlarda:
Stenokardiya xurujlari kamayadi
Nafas qisishi yo'qoladi
Hayot sifati yaxshilanadi
Infarkt xavfi pasayadi
Tomir o'tkazuvchanligi 95% gacha tiklanadi
Stent turlari
Asosan ikki xil stent mavjud:
Yalang'och metall stentlar: Faqat metall karkasdan iborat.
Dori qoplangan stentlar: Qayta torayish ehtimolini kamaytirish uchun ustiga dori qoplangan bo'ladi.
Afzalliklari va xavflari
Foydalari:
Toraygan arteriyalarni samarali ochib, normal qon oqimini tiklaydi.
Yurak xuruji xavfini kamaytiradi va hayot sifatini yaxshilaydi.
Ko'pincha ochiq yurak operatsiyasiga (aorta-koronar shuntlash) muqobil bo'lib, tiklanish davri tezroq kechadi.
Asoratlari va xavflari:
Kamdan-kam hollarda, stent ichida yoki yaqinida qon laxtasi (tromb) hosil bo'lishi mumkin, bu esa kutilmagan o'limga olib kelishi mumkin
Stent qo'yilgandan keyin kutilmagan o'lim nima?
Stent qo'yilgandan keyin kutilmagan o'lim, PCI'dan keyin tezda sodir bo'lgan kutilmagan o'limni anglatadi.

Eng tez-tez sabab, stent ichida yoki yaqinida to'siq (tromboz) bo'lib, bu yurakka qon oqimini to'sadi va o'limga olib keladigan yurak xurujini yoki aritmiyani keltirib chiqaradi.

Biroq, boshqa sabablar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

Stent joyidagi og'ir infeksiya (kamdan-kam)

Stentning singishi yoki qon tomirining yirtilishi kabi mexanik asoratlarda

Katta qon ketishi yoki dori-darmonlarga reaksiya

Kutilmagan yurak to'xtashi keltirib chiqaradigan elektr barqarorligining buzilishi

Xulosa

Stent — bu zamonaviy kardiologiyada hayot saqlab qoluvchi muhim texnologiya. Dori bilan qoplangan stentlar va bioerituvchi stentlarning paydo bo'lishi davolash natijalarini sezilarli yaxshiladi. To'g'ri tanlangan stent, professional angioplastika amalga oshirilishi va bemorning davolash tartibiga rioya qilishi uzoq muddatli muvaffaqiyatning asosi bo'ladi.

